

ПРАКТИЧНА КУЛЬТУРОЛОГІЯ

УДК 327(477.23)124.5

Т. А. Бевз, д-р істор. наук, проф.
Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України
вул. генерала Алмазова, 8, м. Київ, 01011, Україна
bevzta@bigmir.net

ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНИЙ ВЕКТОР ДІЯЛЬНОСТІ ДНІПРОПЕТРОВСЬКОГО РЕГІОНУ: ЄВРОПЕЙСЬКІ ЦІННОСТІ Й ОРІЄНТИРИ

У статті здійснюється аналіз зовнішньополітичного вектору діяльності Дніпропетровського регіону. Акцентується увага на європейських цінностях і орієнтирах у політиці регіону. Регіони – це динамічна соціосистема, яка поєднує в собі минуле, сьогодення, майбутнє. Регіон є важливим актором політичного процесу і впливає на процес прийняття рішень у державі. Відзначено, що Дніпропетровська область є лідером у сегментах "рівень розвитку бізнесу", "інфраструктура" та "інновації", що сприяє утвердженню європейських цінностей і орієнтирів. Традиційними уже стали святкування Дня Європи у регіоні та проведення різноманітних акцій. Першим регіоном України, який набув членства в Асамблеї європейських регіонів, стала Дніпропетровська область, і там відкрилося перше в Україні представництво Асамблеї.

Ключові слова: цінності, європейські цінності, регіон, "культурний регіон", Дніпропетровщина.

Постановка проблеми. Актуальність ролі регіонів у сучасному глобалізованому світі не викликає сумнівів, оскільки регіони – це динамічна соціосистема, яка поєднує в собі минуле, сьогодення, майбутнє. Багатогранні прояви регіональності й регіональності, а також регіональної ідентичності простежуються у науковій літературі. Висловлювалося навіть припущення про розпливчатість терміну "регіон", оскільки він лавірує між декількома школами, не інтегруючи їх. "Регіон" визначають як елемент державного адміністрування, який є предметом вивчення національної історії; як "місто-регіон", що входить до міської історії; як "національну культуру", яка включена до політичної історії народів, які прагнуть створення власної держави; як "промисловий регіон", оскільки "він – частина економічної історії" [26, с. 5]. Регіон є важливим актором політичного процесу і впливає на процес прийняття рішень у державі. Окремі регіони все частіше стають ключовими центрами конкуренції, впливовими гравцями на глобальних ринках і в глобальних мережах. Посилюється співпраця регіонів з іноземними державами, що сприяє формуванню спільних конкурентних переваг, стратегій і програм розвитку. Модель конкурентоспроможності регіону та її основна мета потребують конкретизації цінностей, які є пріоритетними для визначення механізмів та засобів реалізації.

Аналіз досліджень і публікацій. Базовими працями у дослідженні європейських цінностей були роботи Ч. Гордона, Н. Девіса, Д. Хейя. Розглядаючи процес формування європейської ідентичності, частково торкалися питання "європейських цінностей" М. Емерсон, В. Лот, І. Нойманн, Б. Страт, Ф. Черутті. Дослідженням політичних режимів займалися В. Банс, Р. Даль, А. Лейпхарт, Х. Лінц. Теоретичні основи вивчення режимів субнаціонального рівня у західній політичній науці були закладені К. Стоуном, С. Елкіном та іншими авторами, які створили типологію локальних режимів.

Мета статті полягає у спробі показати можливості реалізації зовнішньої політики на рівні регіону як підтвердження наявності регіонального політичного режиму, який виконує не лише внутрішні функції, а й зовнішні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Зміни ціннісної системи відбуваються, як правило, в трансформацийних умовах, тому будь-які перетворення в суспільстві мають ціннісний вимір. Певною мірою ціннісні зміни залежать від особливостей регіонів. Однак непорушними цінностями залишаються європейські цінності, власне, той фундамент, на якому стоїть Європейський Союз, а саме – верховенство права, демократія, свобода слова, чесність/прозорість, прагнення надати рівні можливості усім громадянам тощо. Йоахім Гаук стверджував, що "євро-

пейські цінності не просто обіцянка. Вони закладені в угодах і закарбовані в законодавстві" [23]. Більше того, "європейський канон цінностей не обмежений національними кордонами, і він чинний понад нашими національними, етнічними, культурними та релігійними особливостями" [23]. На переконання британського дослідника сучасної історії Тімоті Гартон Аша, "такі цінності, як свобода, справедливість чи мир – це мета, а Європа – це лише засіб їх втілення" [24]. Найважливішою цінністю для себе 66,6% українців вважають мир [24]. На другому місці в українців (42,7 % опитаних) – цінність людського життя [24]. Серед важливих цінностей українці також назвали права людини, особисту свободу, самореалізацію та підтримку ближнього. Порівнюючи європейців з українцями, на думку останніх, європейці більш релігійні, толерантні, законслухняні, ведуть здоровіший спосіб життя, дбайливіше ставляться до своєї культури та історії, до навколишнього середовища. Водночас європейці також більш схильні планувати своє життя та більш орієнтовані на матеріальні блага [24]. Отже, громадяни України визнають, що європейці кращі за українців у багатьох аспектах життя, і прагнуть бути такими ж. Згідно із дослідженням Барометра європейського сусідства, 57 % українців вважають, що Європейський Союз та Україна поділяють спільні цінності [2]. Спробуємо на прикладі Дніпропетровської області показати, як регіон долучається до європейських практик і поділяє європейські цінності.

За останнє десятиліття відбулася зміна підходів до регіонального розвитку в Європі. Йдеться, насамперед, про посилення ролі регіонів, органів публічної влади в регіонах у власному стратегічному плануванні та власному розвитку [22]. Долучається до цих процесів й Україна.

Нові підходи до реформування системи управління регіональним розвитком на основі кращого європейського досвіду та створення нового фінансового інструменту – Державного фонду регіонального розвитку – було актуалізовано на початку 2011 р. Упродовж 2012–2013 рр. було окреслено нові підходи до формування та реалізації державної регіональної політики та політики розвитку у регіонах України [22]. Вагомий досвід розвитку регіональної політики має Дніпропетровська область. Завдяки економічному потенціалу регіону, високим показникам конкурентоспроможності, локальній політиці, взаємозв'язкам політичних акторів та бізнесу й влади сформувався регіональний політичний режим, через який область виступає впливовим політичним гравцем на міжнародній арені. Зокрема, у глобальному рейтингу конкурентоспроможності Дніпропетровська область посідала у 2011 р. 65-е місце і знаходилася між Російською Федерацією та Румунією. Регіон випереджає такі країни Європейського

Союзу, як Румунія, Латвія, Греція та Болгарія. Згідно з рейтингом регіональної конкурентоспроможності, Дніпропетровська область є лідером у сегментах "рівень розвитку бізнесу", "інфраструктура" та "інновації" [11]. Завдяки системному підходу в Дніпропетровському регіоні реалізували понад 800 регіональних і локальних проектів розвитку.

Основним інструментом регіональної політики майже завжди є програма "інвестицій", або "розвитку". У зв'язку з російсько-українською війною Дніпропетровська область опинилася в епіцентрі уваги інвесторів і займає перше місце серед регіонів України за обсягами залучених іноземних капіталів. На початок 2015 р. інвестиції становили майже 8 млрд дол., які надійшли з 62 країн світу. Основним інвестором виступала Німеччина (4394,1 млн дол.) [14].

Дніпропетровська область розпочала підготовку до децентралізації за кілька років до того, як вона стала офіційним політичним курсом України. Стратегія розвитку Дніпропетровської області на період до 2020 року визначає три основних стратегічних підходи, що закладають підвалини ефективного розвитку області: 1) висхідний підхід до консолідації можливостей економіки, території і людей; 2) засвоєння методів, механізмів та інструментів стратегічного планування із застосуванням практики ЄС, які регулюють освоєння коштів структурних фондів; 3) налагодження системи взаємопов'язаних операційних програм для впровадження Стратегії в рамках середньострокових планів її реалізації [22].

Розглядаючи визначення регіонального політичного режиму через набір незалежних змінних (ресурси – інститути – актори – стратегії), який логічно відповідає моделі структури соціальних систем, створеній Т. Парсонсом (цінності – норми – колективи – ролі), ми маємо намір показати тенденції утвердження європейських цінностей і орієнтирів у Дніпропетровському регіоні. Для цього ми спочатку спробуємо охарактеризувати регіон і його жителів.

Характеризуючи Дніпропетровщину, її називають "регіон-лідер", "регіон підприємців", "культурний регіон", "цей регіон чують"; тут регіональна еліта, з якою рахуються. Ідентифікуючи жителів Дніпропетровщини, зазначають: "дніпропетровці дуже самодостатні, і їм не треба щось комусь доводити"; спокійно відносяться "до історії, до національних, мовних, релігійних, політичних відмінностей"; вони "різні, але не суперечать одне одному", вони "татароукраїнці, єврееукраїнці, росіяноукраїнці". Це не конфронтаційні відмінності, а синергетичні, ті, які дають можливості [6]; "дніпропетровці стали на захист своєї країни. Вони відправили на війну багатьох своїх дітей, прийняли на лікування безліч поранених, сповна відчувши на собі смерть і кров" [3]. І разом з тим для них характерна "відсутність консолідації містян у розв'язанні актуальних проблем сьогодення" [3].

Суперечності ідентичностей, чи, швидше, розрізнення громад, існують "за ступенем проукраїнськості". На запитання, яким є типовий українець, у Дніпропетровську відповіли: "такий, як ми", тобто типовий українець, на думку жителів міста, – це типовий дніпропетровець, а дніпропетровець – українець. Водночас "типовий росіянин" для них агресор і чужий [6]. Небайдужість і громадянська активність вагомої частини дніпропетровців стали основою для народження сучасного й у цілому позитивного міфу про місто на Дніпрі як надійний осередок рішучих патріотів України, одночасно готових до жертвовної оборони Вітчизни [3]. В очах іноземців Дніпропетровщина, з одного боку, – двигун української економіки, а з іншого – форпост країни, рубж оборони від російської агресії [13]. До речі, зазначу, що новостворений Музей громадянського подвигу жителів Дніпропетровщини та Алея Героїв допомагають зарубіжним гостям усвідомити глибину трагедії, яка відбувається в Україні, і захоплюватися подвигом людей, які намагаються відстояти європейські цінності і захищати кордони мирної і демократичної Європи [13].

Європейські цінності перебувають у фокусі уваги представників Дніпропетровського регіону. День Європи розглядають як спосіб приєднання до тих цінностей, яких дотримуються в Європейському Союзі. Традиційними уже стали святкування Дня Європи у регіоні, проведення різноманітних акцій, зокрема соціальної акції "Підтримай європейські цінності", круглих столів "Європейські цінності: український вимір". За ініціатииви Спільноти свідомого спілкування було проведено семінар "Цінності Європи: український вимір" для активних, відкритих серцем молодих людей у 6 містах, зокрема у Кривому Розі (7 червня 2014 р.), для обговорення європейських цінностей та ознайомлення з громадськими та соціальними проектами регіону, які вплинуть на майбутнє України. Темати першого уроку нового навчального року 2017–2018 рр. були визначені: "Ми будемо Україну – європейська демократична країна" "Європейські цінності – основа демократичної України", "Український вимір – європейські цінності", "Європейське майбутнє України – гарантія збереження і захисту національної ідентичності".

Упродовж останніх двох років Дніпро відвідали понад 80 іноземних делегацій з різних країн світу [5]. Зокрема, делегація з Японії, представники ОБСЄ, посол США в Україні Джеффри Пайетт, голова Представництва Європейського Союзу в Україні Хюґ Мінґареллі, Міжнародна делегація на чолі з віце-президентом Європейської комісії, Комісаром Європейського Союзу (ЄС) з питань євро і соціального діалогу Валдісом Домбровскісом, бельгійський принц Лоран і президент Асамблеї європейських регіонів² (далі – АЄР) Ханде Базатлі та ціла низка інших. Співпраця з Європейським Союзом, на думку пана Х. Мінґареллі, допоможе побороти корупцію, залучити інвестиції та допомогти малим і середнім підприємствам [5].

Дніпропетровщина неодноразово представляла свій потенціал за кордоном на різноманітних виставках та презентаціях. Зокрема, проведено презентацію економічного потенціалу області для представників Міланської торгово-промислової палати та керівництва регіону Ломбардія (м. Мілан, Італія). Крім цього, презентації економічного та інвестиційного потенціалу Дніпропетровщини були проведені у Парижі (Французька Республіка), Мадриді (Королівство Іспанія), Батумі (Грузія), Баку (Азербайджанська Республіка), у Пекіні (КНР), Бангалорі (штат Карнатака, Індія) [12]. У Європейському парламенті в Брюсселі пройшла презентація інвестиційно-бізнесового і культурного потенціалу Дніпропетровської області. Родзинкою цієї презентації стала виставка шедеврів Петриківського розпису.

Дніпропетровщина дотримується основних цінностей Міжнародної ініціатииви "Відкритий уряд", до складу якої входять 69 країн і діяльність якої спрямована на підвищення відкритості та прозорості влади. Вона є лідером у впровадженні електронного урядування та електронної демократії серед областей України [25]. У Дніпропетровську спільно з Радою Європи було створено перше в Україні Агентство місцевої демократії [19].

Питаннями регіональної демократії займається впливова європейська політична структура – АЄР. Першим регіоном України, який набув членства в Асамблеї, стала Дніпропетровська область (2011 р.). Президент АЄР Ханде Базатлі, наголосила, що Дніпропетровщина – яскравий приклад істинно європейського регіону, де влада і народ об'єднуються на шляху вирішення важливих для життєдіяльності питань, і пообіцяла

² До Асамблеї європейських регіонів (АЄР) входять понад 270 регіонів Європейського Союзу з 34 країн, а також 16 міжрегіональних організацій. Це об'єднання націлене на розвиток, обмін досвідом між регіонами в реалізації різних програм і проектів.

підтримку вибору на шляху розвитку регіону [10]. Саме Дніпропетровщина стала першим регіоном в Україні, якому присвятили слухання в Європейському парламенті. 29–30 січня 2013 р. на запрошення членів депутатської групи GUE/NGL (Європейські об'єднані ліві / Лівозелені Півночі)³ Європарламенту делегація Дніпропетровської області провела презентацію економічного та культурного потенціалу Дніпропетровщини [1].

У 2013 р. в Дніпропетровську була проведена масштабна Конференція АЄР, в якій взяли участь близько 200 делегатів із 25 країн – депутати Європарламенту, керівники дипломатичних установ, губернатори регіонів країн ЄС, керівники регіонів України та представники країн – учасниць Східного партнерства ЄС. Було підписано протокол, який стосувався Дніпропетровського регіону щодо розвитку в культурному, адміністративному, історичному плані. Це чотирирівневий пілотний проект, який поєднав рівень області, великого міста, малого міста і сільського району. На рівні Дніпропетровська та області буде розроблена нова система управління регіоном. На рівні малого міста (Верхньодніпровськ) запущено проект з впровадження програми благоустрою за німецькими стандартами (Баварія). На рівні сільського району впроваджувався проект з розвитку історичної та культурної спадщини між Петриківським районом і Єленя-Гурою (Нижня Сілезія, Польща) [15].

У Дніпропетровську відкрилося перше в Україні представництво АЄР. Принагідно зазначу, що представництво у Дніпропетровську стало четвертим для АЄР – після Брюсселя, Страсбурга і румунської Алби. "Воно планує стати центром координації не тільки для регіонів України, а й Білорусії і Грузії" [4]. АЄР надаватиме підтримку Дніпропетровську в реалізації кращих європейських проектів розвитку, насамперед енергозбереження для підвищення якості комунальних послуг і зниження тарифів. За підтримки АЄР залучатимуться експерти для розробки нової стратегії розвитку Дніпропетровська та у питанні іноземних інвестицій [4].

Ханд Базатлі наголосила, що відкриття представництва Асамблеї в Дніпропетровську – це "сигнал довіри від лідерів провідних регіонів тридцяти п'яти європейських країн до цієї системної роботи". Передбачалося, що представництво стане провідником в Дніпропетровську кращих практик регіонального управління, а також важливим фактором залучення до Дніпропетровська фінансування європейських фондів [4]. Це було свідченням високого рівня довіри Європи до Дніпропетровщини [7]. Проекти з розвитку Дніпропетровська обговорював О. Вілкул з провідними європейськими політиками та керівниками європейських столиць – Варшави, Будапешта і Берліна, з депутатами Європарламенту і єврокомісаром Ханом [9].

На засіданні Виконавчого комітету АЄР у березні 2017 р. в Лондоні було прийнято рішення про призначення О. Вілкула офіційним представником організації в Україні [8]. Заплановано було провести серію заходів з обміну досвідом керівництва регіонів – членів АЄР з Європейського Союзу і України з питань регіонального управління та децентралізації [18].

Кривий Ріг став членом АЄР у серпні 2016 р. У Кривому Розі відбулося відкриття представництва АЄР. Президент Асамблеї Ханде Базатлі зазначила, що Кривий Ріг – місто, де налагоджені міжнародні зв'язки, яке активно займається розвитком економіки та дбає про стабільність. "У Кривому Розі ми бачимо конкретні кроки до розширення та зміцнення співпраці з європейськими партнерами. Це реальна євроінтеграція

не на словах, а на ділі" [17]. У рамках підписаних в 2016 р. мером Ю. Вілкулом угод про співпрацю з угорським Мішкольцем стартував спільний проект у сфері освіти, науки, енергозбереження, будівництва, а також реабілітації воїнів АТО. У 2017 р. Кривий Ріг підписав меморандум про співпрацю в сфері спорту з одним із найбільших міст Словаччини – Кошице. Місто тісно співпрацює з Німеччиною в сфері охорони здоров'я й освіти, працюють спільні програми зі Світовим банком і Європейським інвестиційним банком щодо будівництва амбулаторій сімейної медицини та енергоефективних котелень [21]. Досягнуто угоди про приєднання до АЄР і Павлограда. Восени буде запущена освітня програма "Євроодісsey", в рамках якої молоді службовці міських рад отримають можливість пройти шестимісячне стажування в муніципалітетах регіонів – членів АЄР [17].

Дніпропетровська область упродовж останніх років стала центром проведення міжнародних заходів, в тому числі загальнодержавного значення. Так, у 2016 р. в Дніпрі пройшов регіональний Форум Ради Європи, міжпарламентське засідання Парламентської Асамблеї НАТО та Верховної Ради України, де безпосередньо обговорювали з європейськими партнерами наявні проблеми співробітництва в економічній сфері. Вперше робоча сесія 6-го засідання Парламентського Комітету Асоціації між Україною та ЄС 20 вересня 2017 р. пройшла у Дніпрі.

На Дніпропетровщині розпочав діяльність і Центр розвитку місцевого самоврядування – недержавна неприбуткова організація, яка допомагатиме вже створеним об'єднаним громадам та тим, які тільки збираються об'єднатися. Центр створено за програмою "U-LEAD з Європою" разом з Міністерством регіонального розвитку за підтримки Дніпропетровської обласної державної адміністрації [16]. З ініціативи Чеської Республіки передбачається створення Європейського дому – культурного майданчика обміну досвідом між українськими та європейськими діями культури.

Висновок. Підсумовуючи, зазначимо, що зовнішньополітичний вектор діяльності у Дніпропетровському регіоні спрямований на зв'язки з Європейським Союзом та його інституціями, і насамперед з Асамблеєю європейських регіонів. Певною тенденцією в останні десятиліття стає те, що міжцивілізаційні діалоги як на глобальному, так і регіональному рівні намагаються здійснювати окремі політики, заключаючи одноосібно/персоніфіковано угоди, договори, стаючи членами міжнародних організацій. Завдяки особистим зв'язкам вирішується значна кількість питань міжнародної взаємодії не на загальнодержавному рівні, а на рівні особистих зв'язків, участі, прийнятих рішень та індивідуальних зустрічей, що може слугувати підтвердженням зовнішньополітичної функції регіону чи, швидше, регіонального політичного режиму. Окремі політики продовжують залишатися впливовими гравцями у міжнародній політиці, використовуючи свій вплив для користі насамперед свого регіону, здійснюючи плідний міжцивілізаційний діалог, утверджуючи європейські цінності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. 2013 рік на міжнародній арені Дніпропетровщина розпочинає зі слухань у Європарламенті. 29.01.2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://212.3.96.115/press/news/2013-01/2818>
2. 60% українців сприймають ЄС як важливого партнера // Європейський час. Всеукраїнська громадська газета. – Дніпропетровськ: Видавець: Товарна біржа "УМТБ". – 2013. – 10 червня.
3. Архирейський Д. Місто здобутої волі. Кожне місто крім імені повинне мати свій міф, ґрунтований на його історії та характері. 15.12.2015 / Д. Архирейський [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://tyzhden.ua/Society/153566>
4. Асамблея європейських регіонів // Європейський час. – Дніпропетровськ: Видавець: Товарна біржа "УМТБ". – 2013. – 10 червня.
5. Борис Філатов зустрівся з Послом Європейського Союзу в Україні, головою Представництва ЄС Хюгом Мінґареллі. 06.02.2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://dniprorada.gov.ua/uk/articles/item/12934/boris-filatov-zustrivsja-z-poslom-vropejskogo-sojuzu-v-ukraini-golovuju-predstavnictva-s-hjuom-minarelli>

³ GUE / NGL (Європейські об'єднані ліві / Лівозелені Півночі) – ліва політична група в Європарламенті, представники якої належать до різних комуністичних, лівосоціалістичних екологічних та троцькістських партій Європи.

6. Бугай О. Дніпропетровщина. Прагматична область / О. Бугай [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://tyzhden.ua/Society/109391>
7. В Днепропетровске открылось представительство Ассамблеи Европейских регионов. 05.08.2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://gorod.dp.ua/news/106874>
8. Вілкул 2 листопада зустрінеться з экс-президентом Польщі Квасневським. 01.11.2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.rbc.ua/ukr/news/vilkul-2-noyabrya-vstretitsya-eks-prezidentom-1446404766.html>
9. В Україні відкрили перший офіс Асамблеї європейських регіонів. 05.08.2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.radiosvoboda.org/a/news/27172667.html>
10. Днепропетровск стал полноправным партнером АРЕ – Ассамблеи европейских регионов. 05.08.2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://gazeta.dp.ua/9307/%D0%B4%D0%BD%D0%B5%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%BF%D1%82%D1%80%D0%BE%D0%B2%D1%81%D0%BA-%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BB-%D0%BF%D0%BE%D0%BB%D0%BD%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BD%D1%8B%D0%BC-%D0%BF%D0%B0>
11. Днепропетровщина – крупная, динамично развивающаяся область в центре Украины. Днепропетровское инвестиционное агентство [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dia.dp.ua/catalog/dnpreregion>
12. Дніпропетровщина – привабливий регіон для інвестування. 17.02.2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://uccl.org.ua/press-center/uccl-news/dnipropetrovshchina-privabliviy-region-dlia-investuvannia>
13. Как Днепропетровская область входит в Европу. 21.09.2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://adm.dp.gov.ua/OBLADM/oblcp.nsf/document.xsp?id=FAAD6352D3AD1274C22581A2002F0A38>
14. Минаева В. Украина в регионах: Днепропетровская область набирает обороты / В. Минаева [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://112.ua/statji/ukraina-v-regionah-dnepropetrovskaya-oblast-nabiraet-oboroty-214281.html>
15. Мураха І. Дніпропетровські буржуї поїхали в Брюссель до європейських комуністів. 29.01.2013 / І. Мураха [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://dnipro.depo.ua/ukr/dnipro.org/2013/01/29/dnipropetrovski-burzhui-poikhali-v-brysel-do-evropejskikh-komunistiv_22614#sthash.3REyyC9o.dpuf
16. На запрошення європейських партнерів мер Кривого Рогу Юрій Вілкул бере участь в роботі Генеральної Асамблеї європейських регіонів. 02.06.2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://kr.gov.ua/ua/news/pg/20617149142067_n/
17. Олександр Вілкул: До Асамблеї Європейських регіонів приєднається Павлоград. 19.05.2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://opposition.org.ua/uk/news/oleksandr-vilkul-do-asamble-evropejskikh-regioniv-priednaetsya-pavlograd.html>
18. Олександр Вілкул став представником Асамблеї Європейських регіонів в Україні. 29.04.2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://opposition.org.ua/uk/news/oleksandr-vilkul-stav-predstavnikom-asamble-evropejskikh-regioniv-v-ukraini.html>
19. Островская Яна. Ассамблея европейских регионов поддержит Днепропетровск в реализации лучших проектов развития / Яна Островская [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://iz.com.ua/ukraine/76962-assambleya-evropejskikh-regionov-s-ee-bolee-chem-dvumyastami-regionami-chlenami-budut-okazyvat-podderzhku-dnepropetrovsku-v-realizacii-luchshih-evropejskikh-proektov-razvitiya.html>
20. У Дніпрі на європейські гроші відкрили центр підтримки децентралізації. 02.06.2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://dnipro.depo.ua/ukr/dnipro/u-dnipri-na-yevropeyski-grosi-vidkrii-centr-pidtrimki-decentralizaciyi-20170602582826>
21. У Кривому Розі відкрили перший в Україні офіс Асамблеї європейських регіонів. 22.05.2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://rudana.com.ua/news/u-krivomu-rozi-vidkryli-pershyy-v-ukrayini-ofis-asambleyi-yevropeyskyh-regioniv>
22. Стратегія розвитку Дніпропетровської області на період до 2020 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.oblrada.dp.ua/user/files/pr_strategija.doc
23. Цюпін Б. Європейські цінності: реальність чи міф? 09.10.2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.radiosvoboda.org/a/25131805.html>
24. Чи близькі українцям європейські цінності: результати опитування. 24.07.2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://24tv.ua/ch_i_blizki_ukrayintsyam_yevropeyski_tsinnosti_rezultati_opituvannya_n844941
25. Якою буде Ініціатива "Партнерство "Відкритий Уряд" в регіонах України? 15.02.2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://gromko.dp.ua/articles/what-initiative-partnership>
26. Harvie Christopher. The Rise of Regional Europe. – N.Y. : Routledge, 1994. – 112 p.

REFERENCES

1. 2013 rik na mizhnarodnij areni Dnipropetrovshhina rozpochinaje z sluhan' u Evroparlamentі. [In the international arena, 2013, Dnipropetrovsk begins with hearings in the European Parliament]. Retrieved from <http://212.3.96.115/press/news/2013-01/2818>
2. 60% ukrainciv sprijmajut' ES jak vazhliwego partnera [60% of Ukrainians perceive the EU as an important partner]. (2013) *Evropejs'kij chas*, 10 chervnja.
3. Arhirejs'kij D. (2015) Misto zdobotoi voli. Kozhne misto krim imeni povinne mati svij mif, gruntovanij na jogo istorii ta harakteri [City of Acquired Opportunity. Every city except its name must have its own myth, based on its history and character]. Retrieved from <http://tyzhden.ua/Society/153566>
4. Asambleja jevropejs'kih regioniv [Assembly of European Regions], (2013). *Evropejs'kij chas*, 10 chervnja.

5. Boris Filatov zustrivsja z Poslom Evropejskogo Sojuzu v Ukraini, golovju Predstavництва CS Hjugom Mingarelli. [Boris Filatov meets with the Ambassador of the European Union to Ukraine, the Head of the Delegation of the EU Hugo Mingarelli]. Retrieved from <https://dniprorada.gov.ua/uk/articles/item/12934/boris-filatov-zustrivsja-z-poslom-evropejskogo-sojuzu-v-ukraini-golovju-predstavnictva-s-hjugom-mingarelli>
6. Bugaj O. Dnipropetrovshhina. Pragmaticzna oblast' [Dnipropetrovsk region Pragmatic region]. Retrieved from <http://tyzhden.ua/Society/109391>
7. V Dnepropetrovske otkrylos' predstavitel'stvo Assamblei Evropejskih regionov [Representation of the Assembly of European Regions opened in Dnepropetrovsk]. Retrieved from <http://gorod.dp.ua/news/106874>
8. Vilkul 2 listopada zustrinet'sja z eks-prezidentom Pol'shhi Kvasnevs'kim [Vilkul November 2 will meet with ex-president of Poland Kwasniewski]. Retrieved from <https://www.rbc.ua/ukr/news/vilkul-2-noyabrya-vstretitsya-eks-prezidentom-1446404766.html>
9. V Ukraini vidkrii pershij ofis Asambleji jevropejs'kih regioniv [In Ukraine, the first office of the Association of European Regions was opened]. Retrieved from <https://www.radiosvoboda.org/a/news/27172667.html>
10. Dnepropetrovsk stal polnopravnym partnerom ARE – Assamblei evropejskikh regionov. [Dnepropetrovsk has become a full partner of the ARE – the Assembly of European Regions]. Retrieved from <http://gazeta.dp.ua/9307/%D0%B4%D0%BD%D0%B5%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%BF%D1%82%D1%80%D0%BE%D0%B2%D1%81%D0%BA-%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BB-%D0%BF%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%BD%D1%8B%D0%BC-%D0%BF%D0%B0>
11. Dnepropetrovshhina – крупная, динамично развивающаяся область' в центре Украины. Днепропетровское инвестиционное агентство [Dnipropetrovsk region is a large, dynamically developing region in the center of Ukraine. Dnipropetrovsk Investment Agency] Retrieved from <http://dia.dp.ua/catalog/dnpreregion>
12. Dnipropetrovshhina – privabliviy region dlja investuvannja [Dnipropetrovsk region is an attractive region for investment]. Retrieved from <https://uccl.org.ua/press-center/uccl-news/dnipropetrovshchina-privabliviy-region-dlia-investuvannia>
13. Kak Dnepropetrovskaja oblast' vhodit v Evropu [How Dnipropetrovsk region enters Europe]. Retrieved from <http://adm.dp.gov.ua/OBLADM/oblcp.nsf/document.xsp?id=FAAD6352D3AD1274C22581A2002F0A38>
14. Minaeva V. Ukraina v regionah: Dnepropetrovskaja oblast' nabiraet oboroty [Ukraine in the regions: Dnipropetrovsk region is gaining momentum]. Retrieved from <http://112.ua/statji/ukraina-v-regionah-dnepropetrovskaya-oblast-nabiraet-oboroty-214281.html>
15. Muraha I. Dnipropetrovski burzhui poihali v Brjussel' do evropejs'kih komunistiv [Dnipropetrovsk bourgeois went to Brussels to European communists]. Retrieved from http://dniprograd.org/2013/01/29/dnipropetrovski-burzhui-poikhali-v-brysel-do-evropejskikh-komunistiv_22614#sthash.3REyyC9o.dpuf
16. Na zaproshehennja jevropejs'kih partneriv mer Krivogo Rogu Jurij Vilkul bere uchast' v roboti General'noї Asambleї jevropejs'kih regioniv [At the invitation of European partners of the Kryvyi Rih Mayor Yuriy Vilkul participates in the work of the General Assembly of European Regions]. Retrieved from http://kr.gov.ua/ua/news/pg/20617149142067_n/
17. Oleksandr Vilkul: Do Asambleї Evropejs'kih regioniv prijednaet'sja Pavlograd [Oleksandr Vilkul: Pavlograd will join the Assembly of European Regions]. Retrieved from <http://opposition.org.ua/uk/news/oleksandr-vilkul-do-asamble-evropejskikh-regioniv-priednaetsya-pavlograd.html>
18. Oleksandr Vilkul stav predstavnikom Asambleї Evropejs'kih regioniv v Ukraini [Oleksandr Vilkul became a representative of the Assembly of European Regions in Ukraine]. Retrieved from <http://opposition.org.ua/uk/news/oleksandr-vilkul-stav-predstavnikom-asamble-evropejskikh-regioniv-v-ukraini.html>
19. Ostrovskaja Jana. Assambleja evropejskikh regionov podderzhit Dnepropetrovsk v realizacii luchnih projektov razvitiya [The Assembly of European Regions will support Dnepropetrovsk in implementing the best development projects]. Retrieved from <http://iz.com.ua/ukraine/76962-assambleya-evropejskikh-regionov-s-ee-bolee-chem-dvumyastami-regionami-chlenami-budut-okazyvat-podderzhku-dnepropetrovsku-v-realizacii-luchshih-evropejskikh-proektov-razvitiya.html>
20. U Dnipri na jevropejs'ki grosi vidkrii centrid pidtrimki decentralizacii [In Dnipro, the center for decentralization was opened for European money]. Retrieved from <https://dnipro.depo.ua/ukr/dnipro/u-dnipri-na-yevropeyski-grosi-vidkrii-centr-pidtrimki-decentralizaciyi-20170602582826>
21. U Krivomu Rozі vidkrii pershij v Ukraini ofis Asambleї evropejs'kih regioniv [In Kryvyi Rih, the first office in the Assembly of European Regions was opened in Ukraine]. Retrieved from <http://rudana.com.ua/news/u-krivomu-rozi-vidkryli-pershyy-v-ukrayini-ofis-asambleyi-yevropeyskyh-regioniv>
22. Strategija rozvitku Dnipropetrovskoї oblasti na period do 2020 [Strategy for the development of Dnipropetrovsk region up to 2020]. Retrieved from www.oblrada.dp.ua/user/files/pr_strategija.doc
23. Cjupin B. Evropejs'ki cinnosti: realnist' chi mif? [European values: reality or myth?]. Retrieved from <https://www.radiosvoboda.org/a/25131805.html>
24. Chi blizki ukraincjam evropejs'ki cinnosti: rezultati opituvannja [Are European values close to the Ukrainians: the results of the poll]. Retrieved from http://24tv.ua/ch_i_blizki_ukrayintsyam_yevropeyski_tsinnosti_rezultati_opituvannya_n844941
25. Jakuju bude Inicijativa "Partnerstvo "Vidkriyij Urjad" v regionah Ukraini? [What will be the "Open Government Partnership" initiative in the regions of Ukraine?]. Retrieved from <http://gromko.dp.ua/articles/what-initiative-partnership>
26. Harvie, Christopher (1994). The Rise of Regional Europe. N.Y., Routledge.

Т. А. Бевз, д-р истор. наук, проф.
Институт политических и этнонациональных исследований
им. И. Ф. Кураса НАН Украины
ул. генерала Алмазова, 8, г. Киев, 01011, Украина

ВНЕШНЕПОЛИТИЧЕСКИЙ ВЕКТОР ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ДНЕПРОПЕТРОВСКОГО РЕГИОНА: ЕВРОПЕЙСКИЕ ЦЕННОСТИ И ОРИЕНТИРЫ

В статье проводится анализ внешнеполитического вектора деятельности Днепропетровского региона. Акцентируется внимание на европейских ценностях и ориентирах в политике региона. Регионы – это динамическая социосистема, которая сочетает в себе прошлое, настоящее, будущее. Регион является важным актором политического процесса и влияет на процесс принятия решений в государстве. Отмечено, что Днепропетровская область является лидером в сегментах "уровень развития бизнеса", "инфраструктура" и "инновации", что способствует утверждению европейских ценностей и ориентиров. Традиционными уже стали празднования Дня Европы и проведение различных акций. Первым регионом Украины, который стал членом Ассамблеи европейских регионов, была Днепропетровская область, и там открылось первое в Украине представительство Ассамблеи.

Ключевые слова: ценности, европейские ценности, регион, "культурный регион", Днепропетровщина.

T. A. Bevez, Doctor of Historical Sciences, Professor
I. F. Kuras Institute of Political and Ethnic Studies
of the National Academy of Sciences of Ukraine
Generala Almazova Street, 8, Kyiv, 01011, Ukraine

FOREIGN POLICY VECTOR OF DNIPROPETROVSK REGION ACTIVITIES: EUROPEAN VALUES AND LANDMARKS

The article analyzes the foreign policy vector of Dnipropetrovsk region. The emphasis is put on European values and benchmarks in regional politics. Regions are dynamic socio-systems, which combine past, present and future. The region is an important actor within the political processes that influences the decision-making process in the state. It is noted that Dnipropetrovsk region is a leader in the "level of business development", "infrastructure" and "innovation" segments that promote the European values and landmarks establishment.

The European canon of values is not limited by national boundaries, and it is valid beyond our national, ethnic, cultural and religious peculiarities.

To some extent, the value changes depend on the characteristics of the regions. However, European values remain the inalienable. In fact, the foundation on which the European Union stands, namely, the headship of law, democracy, freedom of speech, honesty / transparency, the desire to provide equal opportunities for all citizens, and so on.

Celebrating Europe Day in the region and holding various events has already started being traditional. Dnipropetrovsk region has become the first member of the Assembly of European Regions in Ukraine, also the first representative office of the Assembly in Ukraine has been opened here.

The foreign policy vector of activity in Dnipropetrovsk region is aimed at relations with the European Union and its institutions, and above all, with the Assembly of European Regions. A definite trend in recent decades is concentrated in inter-civilizational dialogues, both at the global and regional levels, by trying to implement individual policies, concluding individual / personalized agreements, treaties, becoming member of international organizations.

Keywords: values, European values, region, "cultural region", Dnipropetrovsk region.

УДК 792.2(546.37)

Н. А. Жукова, д-р культурології, доц.
Видавничо-поліграфічний інститут Національного технічного університету України
"Київський політехнічний інститут імені І. Сікорського"
вул. Янгеля, 1/37, м. Київ, 03056, Україна
natnina1970@gmail.com

КАРІН АЛЬВТЕГЕН ЯК ДОСЛІДНИК "ТРИВАЛОГО СТРАЖДАННЯ": КУЛЬТУРОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ

У статті здійснюється культурологічний аналіз романів "Сором" та "Зрада" відомої шведської письменниці Карін Альвтеген, які є прикладом нового мистецтва, що прийшло на зміну мистецтву "пост-", що виражається у поверненні до каузальності, відображенні дійсності у цілісних, конкретно-чуттєвих художньо-виразних формах. У романах також виявлено тенденцію поєднання у новому мистецтві ("протомистецтві") проблем фундаментальної онтології, психоаналізу та ідеї "інтегрального гуманізму" як засобу виходу з "тривалого страждання". Зазначається, що романи К. Альвтеген є складною, естетично організованою системою сенсів, які передбачають "множинне кодування", органічне вплетення психоаналітичних ідей, зокрема феномена травми, в концепцію фундаментальної онтології М. Гайдеґґера.

Ключові слова: Dasein, сором, страх, зрада, травма, страждання, турбота, "інтегральний гуманізм", "протомистецтво".

Постановка проблеми. Процеси, що в останнє десятиліття відбуваються у мистецтві, засвідчують початок нової художньої епохи, в якій спостерігається, по-перше, повернення до каузальності, якою певний час свідомо нехтували, по-друге – до відображення дійсності у цілісних, конкретно-чуттєвих, художньо-виразних формах, по-третє, піднімаються проблеми моралі, гуманізму і – навіть – проблема буття та свідомості.

Слід зазначити, що проблема розвитку сучасного мистецтва, зокрема літератури, яка на межі ХХ–ХХІ ст. "створила" найбільш довшу форму реалізації теоретичних концепцій елітарного, викликає у мене зацікавленість протягом останніх років. Результатом цієї зацікавленості є монографії "Елітарність як компонент культуротворення: досвід неklasичної естетики" (2010) та "Елітарна література в іменах" (2016). Можна стверджувати, що внутрішня інформативність сучасного художнього тексту є потенційно високою й такою, що містить варіативність художнього світу. Одним із зразків такого мистецтва є творчість талановитої шведської письменниці Карін Альвтеген, зокрема її романи "Сором" та "Зрада".

Аналіз досліджень і публікацій. Праць, присвячених аналізу творчості шведської письменниці К. Альвтеген, у вітчизняній гуманістиці не існує. Розгляд гуманістичних аспектів у романах шведської письменниці ґрунтувався на роботах як сучасних зарубіжних (Дж. Сантаяна, А. Айер, Е. Нагель, К. Ламонт, П. Куртц та ін.), так і вітчизняних (Л. Балашов, І. Девіна, М. Кашуба, А. Колодний, В. Кувакін, А. Пашук, Ю. Сабадаш, Л. Филипович) теоретиків. Аналіз творів К. Альвтеген з позицій фундаментальної онтології передбачав звернення до праць М. Гайдеґґера, Л. Левчук та О. Руткевича. Основою вивчення психоаналітичної складової романів "Сором" та "Зрада" стали роботи З. Фрейда, К. Г. Юнга, А. Адлера, О. Ранка, С. Шпільрейн, Ж. Лакана. Певний теоретичний потенціал щодо аналізу естетико-мистецтвознавчих та морально-психологічних модифікацій психоаналізу, як відомо, присутній і у просторі української гуманістики. Тією чи іншою мірою у статті відбито позиції О. Брюховецької, Л. Ільчук, Л. Левчук.